

Samuël geboren

Thema: Richters
1 Samuël 1, 2: 1-11

VOORAF

Aangezien de leertekst genomen is uit 1 Samuël 2, het begin van de lofzang van Hanna, nemen we bij de uitleg deze lofzang uit 1 Samuël 2: 1-11 erbij.

a. Hanna's nood (1 Sam. 1: 1-19)

UITLEG VAN DE TEKST

In de eerste verzen worden ons de personen van het verhaal voorgesteld. Ramathaim of Rama (twee hoogten) is een plaats in het gebied van Benjamin. De betekenis van de toevoeging Zofim is onduidelijk. De naam van de man is Elkana en hij behoort tot de stam van Levi. Hij wordt nader omschreven als een Efrathiet, waarmee bedoeld wordt op iemand uit het gebied Efratha bij Jeruzalem.

Elkana heeft twee vrouwen: Hanna en Peninna. Dat Elkana twee vrouwen had, was geen uitzondering, denk maar aan Jakob. Evenals bij Jakob gaf het in het gezin van Elkana de nodige jaloezie. Peninna heeft zonen en dochters (vers 4), maar Hanna heeft geen kinderen gekregen. Hierdoor ontstaat vijandschap tussen beide vrouwen, volgens vers 6 van de kant van Peninna. Vanwege haar kinderloosheid, wat vooral in die dagen verschrikkelijk was, is Hanna erg verdrietig. Dit verdriet wordt versterkt door de jaarlijkse gang van Elkana en zijn familie naar het heiligdom te Silo.

De expliciete vermelding dat Elkana elk jaar naar Silo ging, doet veronderstellen dat dit voor velen in Israël geen gewoonte was. Die dagen blonken niet

uit door een duidelijk godsdienstig leven. In Ex. 23: 14 lezen we het gebod van het driemaal opgaan naar het heiligdom, te weten met Pasen, Pinksteren en Loofhutten. Bij Elkana's offers moeten we denken aan dankoffers. Eerst werd het vet van het offerdier verbrand en kreeg de priester het hem toekomende deel. Van het overbleven vlees hield het gezin een offermaaltijd. Hanna kreeg daarbij iets extra's, uit bijzondere genegenheid (vers 5). Ook uit vers 8 kunnen we opmaken hoe lief Elkana Hanna had.

Eli zal bij de deur van het heilige gezeten hebben om toezicht te houden op wat er in de voorhof, op het tempelplein gebeurde (vers 9). Een gelofte (vers 11) was een bepaalde belofte, die men deed om haar te vervullen wanneer de HEERE zou helpen. In het eind van vers 11 vinden we sporen van het Nazireeërschap. Hanna wijdt haar eventuele kind al bij voorbaat aan de HEERE. Evenzeer in vers 12 betekent: lang. Uit vers 13 blijkt dat men niet gewoon was om zacht voor zichzelf te bidden. Dat geschiedde ook half hardop. Bovendien kunnen we eruit opmerken, hoe treurig het gesteld was in het land. Het kwam blijkbaar wel meer voor dat er dronken lieden op het voorhof van de tempel waren. Vers 15 geeft ons een prachtige uitdrukking voor een innig gebed: het hart uitgieten. Een dochter Belials uit vers 16 is een nietswaardige. In priesterlijke volmacht belooft Eli de verhooring van haar gebed.

TER OVERWEGING

Wat blijkt allereerst uit deze geschiedenis hoe God Zijn volk trouw blijft. Het is een geesteloze oppervlakkige tijd. Er zijn de gruwelijkste zonden tot in

het heiligdom van de HEERE toe. God geeft in Zijn trouw opnieuw een man, die Israël voor mag gaan in Zijn weg. Eigenlijk is dat het hoofdthema van deze geschiedenis. Het gaat om Samuël, om zijn geboorte en zijn roeping en dan vooral om wat God door hem in Israël doet.

Tegelijk zien we hoe er in de diepst vervallen tijd toch altijd nog mensen zijn die de HEERE vrezen. Elkana wandelt in Gods inzetten, ook al is het zo dat hij bepaald niet volmaakt is. Naar de gewoonte van die dagen had hij meer dan één vrouw. Een gewoonte die niet in overeenstemming was met de wet van God. Het feit dat hij twee vrouwen had, bracht hem, zoals dat ook bij Jakob het geval was, niet veel vrede en zegen. Dat kan ook niet als wij Gods wegen verlaten. Ondanks deze misstand in zijn gezin krijgen we verder toch wel de indruk dat Elkana de HEERE wilde dienen.

Zoals elke Israëlitische vrouw beleeft Hanna haar kinderloosheid als een groot verdriet en een grote schande. Uit haar kon de Messias niet geboren worden. Zij kon ook niet meebouwen aan het volk van de Messias. Voor haar gold die pijn te meer, omdat Peninna wel kinderen had. Heel treffend is het hoe zij met haar nood tot God gaat (Heidelbergse Catechismus, vraag en antwoord 117).

We hoeven onze kinderen nog niet te belasten met veel twijfelachtigs van onze tijd inzake gezinsvorming, maar we kunnen ze wel vertellen hoezeer we voor het krijgen van kinderen van de HEERE afhankelijk zijn en hoezeer kinderen een gave en een zegen van Hem zijn. Tegelijk mag worden aangegeven dat Gods doel met de kinderzegen is dat wij onze kinderen opvoeden tot Gods eer en hun zaligheid en dat ook zo Gods Koninkrijk gebouwd mag worden.

Hanna's nederigheid en eenvoud blijken uit het feit dat ze niet boos wordt op Eli, omdat hij zulke nare dingen van haar denkt. Wij zouden wellicht anders hebben gereageerd.

In de houding van Eli is veel afkeurenswaardig. Maakt hij zich hier niet schuldig aan wat in de Heidelbergse Catechismus, zondag 43 bij het negende gebod wordt gezegd: niemand lichtelijk en onverhoord oordelen of helpen veroordelen? Dat zijn handelswijze afkeurenswaardig en wellicht zelfs een beetje selectief is, zal in het vervolg nog duidelijker naar voren komen. Toch is hij hogepriester en als zodanig niet geheel en al door de HEERE verlaten. Hij mag in ieder geval Hanna toezeggen dat haar gebed zal verhoord worden.

b. De geboorte van Samuël (1 Sam. 1: 20-27)

UITLEG VAN DE TEKST

Als Elkana het volgende jaar opnieuw naar Silo komt om te offeren, is Hanna er niet bij. Ze heeft van de HEERE een zoon ontvangen. Hij heeft Zijn belofte heerlijk vervuld. Dankbaar noemt ze haar kindje Samuël: God hoort. Pas als het kind gespeend is, zal ze weer naar het heiligdom gaan. Dan zal ze Samuël meenemen en hem afstaan voor de dienst des HEEREN. De woorden 'tot in eeuwigheid' uit vers 22 betekenen: voor altijd. 'Gespeend' wil zeggen: van de moedermelk af. In Israel vond dat plaats tussen de drie en vijf jaar. Elkana heeft er in toegestemd en haar toegewenst dat de HEERE haar voornemen moge bevestigen.

Als het dan zover is, doet Hanna ook wat zij heeft beloofd. Samuël wordt naar het heiligdom van Silo gebracht. Ook brengt Hanna de nodige offers: drie stieren, een efa (22,5 kg) meel en een fles wijn. Met nadruk lezen we in vers 24 dat Samuël nog maar erg klein is.

Eli is kennelijk alweer vergeten wie Hanna was en wat er met haar aan de hand was. Hanna betuigt dan plechtig dat zij de vrouw is die in het heiligdom was om te bidden. Haar gebed is verhoord en nu wil ze haar kind aan de HEERE afstaan. Haar kind zal de HEERE dienen, zolang hij zal leven.

Aan het slot van vers 28 staat: 'En hij bad aldaar de Heere aan.' De uitleggers zijn het er niet over eens wie er met hij wordt bedoeld. Is dat Eli of is het Samuël? Zelf kies ik voor het laatste. In de voorgaande zin wordt met 'hij' ook Samuël bedoeld en daarbij kan het aanbidden onderdeel geweest zijn van een bepaalde inwijding.

TER OVERWEGING

Allereerst wijzen we op de dankbaarheid van Hanna. Deze komt al naar voren in de naam die ze aan haar kind geeft. Ze ziet hem duidelijk als een verhoring van haar gebed. Door z'n naam zal Samuël z'n hele leven lang een prediking zijn dat God gebeden hoort en verhoort.

Zo mag het ook bij ons zijn en dan niet alleen met onze namen, maar met heel ons leven. Ook Hanna laat het niet bij woorden. Als de tijd daar is, brengt ze haar kind in het heiligdom bij Eli om daar de HEERE te dienen. Dat zal voor haar best heel wat geweest zijn. We moeten ons maar een klein beetje indenken wat een vreugde Hanna dagelijks aan haar kindje beleefd moet hebben. En nu moest ze het wegbrengen. Nu zou ze het slechts één keer per jaar op kunnen zoeken in Silo. Er was alle aan-

leiding voor Hanna om haar belofte maar te vergeten. En toen Eli er blijk van gaf het zich allemaal niet zo goed meer te herinneren, had ze gemakkelijk haar kind weer mee naar huis kunnen nemen. Daar komt bij dat 1 Samuel 2 ons laat zien dat Silo geen plaats was waar de godsvrucht bloeide. Ze liet haar kind feitelijk achter te midden van de zonde. Wat zal er daar van hem terechtkomen? In de handelswijze van de zonen van Eli wordt iets zichtbaar van de vrucht van zijn opvoeding. Hanna betaalt echter de HEERE haar beloften, hoe moeilijk het haar ook zal gevallen zijn. Ook hierin kunnen wij aan Hanna een voorbeeld nemen. Ze houdt haar woord. Een kind van de Heere vertoont ook hierin als het goed is Gods beeld. God is immers de getrouwe, de God Die woord houdt.

c. Hanna's lofzang (1 Sam. 2: 1-11)

UITLEG VAN DE TEKST

Ook Hanna nadert in het heiligdom te Silo in gebed tot God. Haar gebed is vol dank. Het is een lofzang. Ze zingt daarin over haar blijdschap: 'Want ik verheug mij in Uw heil.' De HEERE heeft haar hoorn verhoogd. Dat is: haar uit de ellende opgetrokken. De blijdschap doortrilt nu heel haar bestaan. Het is een blijdschap die de HEERE tot voorwerp en inhoud heeft. Daarom zingt ze ook van Hem.

Hij is heilig, dat is verheven en majesteitelijk. Hij is ook een Rotssteen, op Wie je kunt vertrouwen en bouwen. En we moeten ook maar geen grote hoogmoedige woorden spreken, want God weet

alles. Zijn macht keert zich tegen de groten en de sterken. De rijken zendt Hij ledig weg, armen vervult Hij met goederen. Hij regeert over leven en dood. Maar juist deze machtige, ja almachtige God ziet op ellendigen en armen neer. Zijn gunstgenoten zal Hij sterkte geven. In het laatste vers van haar loflied gewaagt Hanna ook van de Gezalfde des HEEREN, als het ware in profetisch ver gezicht.

TER OVERWEGING

Wat een goede zaak om ook in ons lied de HEERE te verhogen. En als we daar zelf geen woorden voor vinden, dan zijn er de bekende en vertrouwde liederen. Het is daarom goed en nodig onze kinderen een schat aan liederen mee te geven, ook via de zondagsschool. We krijgen de indruk dat ook Hanna's lied bekende elementen bevatte. Later vinden we allerlei motieven terug in de lofzang van Maria, die haar vreugde uit over de geboorte van Jezus Christus.

GELOOFSLEER

- Heidelbergse Catechismus, zondag 43. De Heere verbiedt het lichtelijk en onverhoord oordelen of helpen veroordelen.
- Heidelbergse Catechismus, zondag 45, vraag en antwoord 117. Al onze lichamelijke en geestelijke nooddrift mogen we in ons gebed bij de Heere brengen. En al zijn wij het niet waardig dat Hij ons verhoort. We mogen bidden in vertrouwen dat God om Christus' wil ons zal horen en verhooren. Wat Hij beloofd heeft, zal Hij vervullen. De beloften mogen we inwisselen bij de bank van het geloof.

